SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 186. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 29, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 29-го ВЕРЕСНЯ 1992. Ч. 186. РІК XCIX.

В ЧИКАҐО ВІДКРИВАЮТЬ КОНСУЛЯТ УКРАЇНИ

Чикаґо. — У п'ятницю, 2-го жовтня ц.р., міністер закордонних справ України відкриє перше поза амбасадою у Вашінґтоні українське консульське представництво в Америці. Анатолій М. Зленко прибуде до Чикаґо і в присутності консульського корпусу відкриє генеральне консульство, бюра якого тимчасовоґ будуть приміщені в новозбудованому Укранському Культурному Осередку на розі Чикаґо авеню та Овклій бульвард, що знаходиться в серці Українського села. Консульське представництво в Чикаґо передбачено на стейти середнього заходу Америки.

Міністра А. Зленка буде супроваджати призначений генеральний консул Анатоль Олійник.

В суботу, 3-го жовтня, українська громада привітає міністра А. Зленка та А. Олійника. О 1-ій год. дня зберуться громадяни і молодь для привітання гостей і оглядин приміщень консульства. О год. 2-ій у великій залі Українського Культурного Осередку відбудеться гостина-бенкет, на якому виступить із головною промовою А. Зленко.

Вступ на бенкет 50 дол. від особи, 80 дол. від подружжя. Замовляти квитки можна телефоном (312) 489-1339 або (312) 384-6400.

Помер М. Мороз

Стейт Айленд, Н. Й. — Тут в місцевій лікарні помер в неділю раннім ранком 27-го вересня 1992 року сеньйор українських артистів-малярів Михайло Мороз. Нроджений 1904 року в Тернопільщині, закінчив середню освіту у Львові, а відтак став одним із найздібніших учнів малярської школи Олекси Новаківського, яку закінчує в 1927 році. Для поглиблення мистецьких студій виїжджає до Парижу, отримавши окрему стипендію від Митрополита А. Шептицького, і там студіює в академії мистецтв. Повернувшись до Львова, працює як асистент О. Новаківського, а після його смерти замешкує на Святоюрській горі, як маляр потретист свого Мецената А. Шептицького. Незвичайно здібний портретист, але і пейсажист він постійно виїздить для малювання в Карпати. Там в Космачі одружився із своєю учeницею Іриною.

Св. п. М. Мороз

Після воєнної хуртовини М. Мороз поселюється в ЗСА, але постійно виїздить до Західньої Европи для малювання своїх пейсажів. В 1973—74 році М. Мороз перебував 13 місяців в Римі на запрошення Патріярха Йосифа Сліпого, де створив між іншим чотири його портрети. Там залишив великий свій мистецький доробок в Українському музеї у Римі.

Незвичайно плодовитий у своїй мистецькій творчості М. Мороз залишив тисячі картин у музеях, збірках та серед приватних осіб. Мистець був широковідомий не лише в українській громаді, але також в американській, своїми виставками та творами, та за них він здобув ряд відзначень і нагород. Довгі роки перебував літні місяці в улюбленому Гантері, що краєвидами нагадував йому Карпати, і там він створив десятки своїх пейсажів. Деякі з тих пейсажів, як також відома УКЦ в Гантері видано карточками. Виставляв постійно, сперш із іншими українськими мистцями, а відтак індивідуально. Остання його велика ретроспективна виставка відбулася в 1990 році в Українському Музеї в Ню Йорку.

Довгі роки перебування в ЗСА мистець М. Мороз проживав із своєю вірною дружиною Іриною та сином Ігорем на Стетен Айленд біля Ню Йорку, де створився своєрідний музей його творів із окремою кімнатою посвяченою Митрополитові А. Шептицькому. Тут находиться біля 1000 його творів, багато ще із давньої спадщини, із гуцульськими мотивами, які були ним так люблені.

Обдарований крім особливих мистецьких здібностей прегарним голосом, М. Мороз довгі роки співав у хорах та як соліст, виконуючи також головну ролю у „Запорожці за Дунаєм".

М. Мороз працював творчо майже до останньої хвилини життя, з глибоким бажанням віддзеркалити якнайбільше ще із українського гуцульського побуту, і ці сотні-тисячі його мистецьких творів, які він залишив стануть особливим майном українського народу та його культури.

Панахида по Покійнім відбудеться у вівторок о год. 7.30 вечора у похоронному заведені П. Яреми, при 7-ій вулиці в Ню Йорку, а похоронні відправи у середу, 30-го вересня до УКЦ св. Юра о год. 9.30, а відтак тлінні останки спочинуть на українському православному цвинтарі в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

Замість квітів родина просить складати пожертви на монографію св. п. М. Мороза, або на Український Музей в Ню Йорку.

Відкрилася виставка „Ув'язнене слово"

Львів (УНІАР). — Тут 16-го вересня в приміщенні Музею Історії Релігії відкрилася виставка під назвою „Ув'язнене слово". Її ініціятор — колишній політв'язень, лавреат Шевченківської премії Ігор Калинець.

Серед експонатів — ватянка, яка зігрівала народного депутата Степана Хмару в мордовських концтаборах, друкарська машинка, на якій інший народний депутат, Ярослав Кендзьор, підпільно друкував самвидавний часопис „Український Вісник".

ДЕПУТАТИ КРИТИКУЮТЬ УРЯДОВУ ПРОГРАМУ

Київ (УНІАР). — В'ячеслав Чорновіл, співголова Руху, Володимир Філенко, лідер Об'єднання „Нова Україна" і Лесь Танюк, член Президії Верховної Ради України, виступаючи під час пресової конференції лідерів коаліції під гаслом: „Незалежній України — новий парляемнт", піддали гострій критиці черговий варіянт урядової програми виходу України з економічної кризи, а також „Програму дій і заходів для поглиблення-економічних реформ".

Л. Танюк, оцінюючи цю програму, порівняв Уряд з людиною, яка,сидячи в ямі, старанно її поглиблює і ще дивується — чому все менше й менше видно небо.

Опозиція переконана, що корені економічної кризи — у паралічі політичної системи, зокрема, вищої виконавчої влади Кабінету Вітольда Фокіна. Учасники пресконференції вважають, що вирішити економічні проблеми України можна лише реформуючи її політичні структури, у першу чергу — шляхом переобрання Верховної Ради.

В. Чорновіл ознайомив журналістів з даними про кампанію збору підписів за відкликання нинішнього складу ВРади. Він поінформував присутніх про створення 74 ініціятивних груп у 23 областях України.

У четвер, 24-го вересня, В. Чорновіл звернувся з заявою до преси. У заяві міститься рішучий протест у зв'язку з масовим розповсюдженням чуток з метою компромітації Руху та його керівників. Зокрема поширюються чутки про те, що у телевізійному виступі Чорновіл буцімто запропонував для економії бюджету ліквідувати пенсії і відправити пенсіонерів на утримання дітей. Співголова Руху звинувачує у дезінформації державну адміністрацію і Службу Національної Безпеки України. Він заявив: „До яких нових виборів розпочали вже підготову державні спецслужби? Чи, може, готують громадську думку для антидержавного перевороту і розправи з демократами?"

Н. Березинська-Шухевич візьме участь у святкуваннях 50-ліття УПА

Ню Йорк. — У понеділок, 14-го вересня ц.р., після повороту членів комітету із святкування 50-ліття УПА в Україні, відбулось тут чергове засідання Президії Крайового комітету для відзначення 50-літнього ювілею Української Повстанської Армії, під час якого пор. Лев Футала поінформував, що Наталія Березинська-Шухевич, дружина головного командира УПА св. п. ген. хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки, прийняла запрошення комітету і прибуде до ЗСА в товаристві своєї дочки та буде почесним гостем ювілейних святкувань у Ню Йорку. Вона виступить також з коротким словом під час ювілейного концерту, який відбудеться в неділю, 22-го листопада ц.р. у великій залі Фешен Інституту, 24-та вулиця в Ню Йорку.

Відкриваючи наради, голова д-р Богдан Бурачинський ствердив, що ці святкування у Ню Йорку будуть своєрідним завершенням святкувань цього ювілею, які проходять успішно і величаво майже по всіх українських громадах у ЗСА. Крім згаданого ювілейного концерту, в половині листопада відбудеться також наукова конференція, присвячена тематиці УПА, також підготовляється однотижнева виставка архівних експонатів і видань з часів боротьби ОУН-УПА-УГВР в приміщеннях ґалерії Укранїського Мистецького Клюбу, 136, 2-га авеню в Ню Йорку.

Обговорюючи в загальному програму ювілейного концерту, рішено, що на початку концерту відбудеться апель комбатантських і молодечих організацій, відтак будуть виголошені дві короткі доповіді на тему „Два аспекти боротьби УПА"; політичний — д-р Мирослав Прокоп, військовий — пор. Л. Футала. Згідно з інформаціями Корнеля Василика, у мистецькій частині виступлять: хор „Думка" з Ню Йорку, з відповідним репертуаром, група Студії Мистецького Слова Ліди Крушельницької з рецитацією та сольові виступи кращих мистців з України і діяспори. У другій частині передбачується також вручення колишнім воїнам УПА пропам'ятної відзнаки, що її підготовляє комітет святкувань з нагоди 50-ліття УПА.

Під кінець засідання секретарка комітету Н. Самокіш зачитала листу осіб, яким вислано запрошення до участи у Почесній Президії цих святкувань, куди входитимуть ієрархи Українських Церков, голови крайових громадських і наукових централей та живучі члени УГВР.

Дж. Мейджор хоче змінити Маастріхський договір

Лондон. — Девальвація англійського фунта стерлінґів спонукала прем'єр-міністра Великобританії Джана Мейджора перервати вакації британського парляменту і скликати надзвичайну сесію парляменту. Дж. Мейджор поставив на голосування питання про довір'я урядові країни і його економічній політиці, зреаґувавши в такий спосіб на гостру критику з боку лейбористів.

Спочатку спостерігачі припускали, що Мейджор, маючи в парляменті перевагу в 21 голос, без труду дасть собі раду з „бунтом" опозиції, яка звинувачує уряд у цілковитому провалі його політики. Лідер лейбористів Джан Сміт назвав Мейджора „девальвованим прем'єром девальвованого уряду". Сміт нагадав прем'єрові, що при вступленні на керівний пост той твердо пообіцяв не девальвувати фунт стерлінґів, однак не дотримав слова.

В цих умовах Мейджерові довелося пожертвувати інтересами Маастріхського договору, принципи якого він раніше активно підтримував. Мейджор визнав, що в пункти договору про Европейський союз слід внести істотні поправки, щоб розмежувати преroґативи центрального уряду Европи і урядів країн, що входять у союз. Крім того, Мейджор

(Закінчення на стор. 3)

М. Тун незадоволений ходом пошуків американців, що пропали

Москва. — У четвер, 24-го вересня, співголови російсько-американської місії у справі долі американських військовополонених в Росії Дмітрій Волкоґонов і Малколм Тун виступили на спільній пресовій конференції. Оба вони дали досить різну оцінку проведеній праці. На думку генерал-полковника Д. Волкоґонова, КҐБ „переборов свою недовірливість" і значно допоміг комісії, а М. Тун вважає, що КҐБ і Головне розвідувальне управління (ҐПУ) міністерства оборони Росії продовжують затаювати важливі інформації, і навіть поскаржився президентові Борісові Єльцинові на перешкоди, які чинять ці установи. М. Тун сказав при цьому: „Дії ҐРУ і КҐБ зрозумілі: розвідки всіх країн нерадо розстаються зі своїми секретами".

М. Тун додав,що він „поскаржився Єльциновi у м'якій формі, але все ж таки поскаржився" і висловив надію, що в майбутньому інформації будуть надаватися в розпорядження комісії без перешкод. Президент Росії пообіцяв зайнятися цією справою і особисто прослідити, щоб співробітництво КҐБ і ҐРУ з комісією стало „більш повним".

М. Тун явно незадоволений повільним ходом пошуків американських військовополонених. Він поставив вимогу, щоб уряд Росії конкретно заявив, чи затримує він американських громадян, а Волкоґонов зауважив: „Неможливо уявити собі, щоб американців втримали в Росії проти їх волі".

Пресова конференція була влаштована у зв'язку з тим, що Тун збирається полетіти на Далекий Схід, а звідти у З'єднані Стейти, після чого повернеться до праці в комісії.

В Каліфорнії беруть приклад з України

Джерзі Сиᴛі, Н.Дж. Сем Карас, член управи повіту Монтерей в Каліфорнії, поїхав літом цього року в Україну, і повернувшись додому, запропонував у своєму повіті, щоб взяти з України та садити по одному дереві для кожної новонародженої дитини.

На засіданні управи повіту прийнято пропозицію С. Караса. Він також добився згоди вирощування таких дерев з городників стейтової тюрми.

Місцева преса широко писала про цю пропозицію С. Караса, подаючи число народин у окремих місцевостях повіту Монтерей та користей, що можуть виплинути із такого пляну. Оба щоденники повіту станули по стороні пляну С. Караса та навіть написали на цю тему редакційні статті 15-го і 16-го вересня.

Преса також інформує про відвідини С. Караса в Україні і його здивування коли велику кількість нових дерев йому пояснили саме таким народним звичаєм — садженням дерева з приводу народин дитини.

У СВІТІ

ПРОТИ МАРКУСА ВОЛЬФА, одного з керівників колишньої східньонімецької розвідки, висунуто звинувачення в державній зраді, шпигунстві і хабарництві. Під своєю рукою Вольф мав 4,000 аґентів, половина з яких працювала у Західній Німеччині, а решта — в інших країнах НАТО.

В ЧЕТВЕР, 24-ГО ВЕРЕСНЯ, в Римі заарештовано чехословацьку шпигунку Лібузе Канделю Коллєр. 59-річна вдова дипломата, що служив у 70-ті роки в італійській амбасаді у Празі, була „зіркою" чехо-словацької розвідки на Аппенінах. Вона працювала перекладачем у службі воєнної інформації і безпеки Італії й мала доступ до всіх державних таємниць. Разом з Коллєр заарештовано членів великої шпигунської мережі — до 100 осіб.

ІНДІЙСЬКІ СПЕЦІЯЛІСТИ провели успішні випробування свого безпілотного літака „Лакш'я". Він літає на висотах від 9 кілометрів до 300 метрів і розвиває швидкість 750 кілометрів на годину. Після виконання завдання літак викидає парашут і плавно спускається на землю.

В КАЗАХСТАНІ З Гуріївської нафтопереробної фабрики викрадено контейнер з радіоактивним нуклідом — цезієм-137. Його було піднято з допомогою крану зі спеціяльної шахти, закритої двома металевими накривками. Газета „Казахстанська Правда" висловила припущення, що злодії спробують перевезти контейнер через кордон, оскільки вартість його вмісту на світовому ринку становить десятки тисяч дол. Однак більш небезпечний варіянт, коли злодії відкриють контейнер з джерелом потужного радіоактивного випромінювання, згубного для всього довкілля.

ДІТЕР ФОҐЕЛЬ, ПРЕСОВИЙ секретар німецького канцлера, повідомив, що Гельмут Коль на запрошення президента Росії Боріса Єльцина відвідає Москву з офіційною візитою 15—16-го грудня ц.р.

„ОБ'ЄДНАНУ ЕВРОПУ не можна збудувати на договорі, що змушує половину виборців нервувати", — заявив на пресовій конференції прем'єр-міністер Данії Пол Шлютер. Як відомо, Данія під час загальнонаціонального референдуму відкинула Маастріхський договір про створення об'єднаної Европи. Маючи на увазі недвозначне становище, зайняте французьким президентом Франсуа Міттераном і німецьким канцлером Ґельмутом Колем, ініціяторами Маастріхту, Шлютер підкреслив, що „не дуже добре займатися створенням европейської спільноти, в якій 40-50 відсотків европейців жити не хочуть".

ПЕРШИЙ ТИЖДЕНЬ ЛИСТОПАДА Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) оголосив Тижнем Дітей у колишній Юґославії. Про це повідомив у середу, 23-го вересня, в Женеві керівник ЮНІСЕФ Джеймс Ґрант. Метою тижня є створити сприятливі умови для зайнять у школах, забезпечити дітей харчами і теплою одежою. В наступні тижні листопада і грудня цю гуманітарну акцію буде продовжено.

КОЛИШНІЙ КОМУНІСТ ПЕРЕМАГАЄ В РУМУНСЬКИХ ВИБОРАХ

Букарешт, Румунія. — Засоби масової інформації повідомляють, що парляментські вибори в Румунії і обрання президента, які пройшли там відносно у спокійній атмосфері під наглядом 500 закордонних і 800 місцевих спостерігачів в неділю, 27-го вересня, другі з черги від часу майже революційних заворушень в 1989 році, не зірвали зв'язків Румунії і румунських демократів з комунізмом і кандидатами Комуністичної партії. Йон Ілієску, колишній член Центрального Комітету Румунської Комуністичної партії, який ніколи не вирікався комунізму, правдоподібно отримав найбільше голосів виборців, а також його прихильники в більшості затримали за собою місця в парляменті.

Очевидно, остаточний вислід парляментарних і президентських виборів в Румунії буде відомий приблизно за два тижні, бо технологічно цю країну можна ще зарахувати до країн Третього світу, а виборчі бальоти там рахують в кожній дільниці виборчі комісії старими методами. В такій ситуації урядова партія, яка доречі має великий досвід у фальшуванні виборів, може дуже легко „виграти" будь-які вибори.

Згідно з офіційними інформаціями Ілієску отримав 48 відсотків, його суперник, реформіст, кандидат Демократичного об'єднання, Еміль Константінеску, 33 відсотки і 10 відсотків Ґеорґе Фунар, скрайньоправий націоналіст, який проповідував підтримку Румунією збройної боротьби Молдови проти Придністров'я і прилучення силою Басарабії до „матірної" території.

Друга тура голосування між двома кандидатами повинна відбутися за два тижні, бо жодний з них не отримав понад 50 відсотків голосів. Вибори оцінювалися в самій Румунії і за кордоном, як референдум у справі довіря чи недовіря до уряду Ілієску, 62-річного президента, який виграв перші вибори в 1990 р., вислідом голосування 85 відсотків.

Другий кандидат на президента, 53-річний Константінеску, який пробує свого щастя в атмосфері пануючої все ще комуністичної номенклятури заявив кореспондентові аґентства Ассошіейтед Пресс, що він був неприємно здивований поставою виборців і передбачуваною перемогою Ілієску, тимбільше, що теперішній президент нічим не прислужився для румунського народу. Зростає безробіття, економіка в занепаді, панує рецесія. Одиноке, що можна приписати йому в позитив, що в країні стало спокійніше і вже більше робітники-вуглекопи не керують урядом і не заводять свого порядку на вулицях міст при допомозі палиць.

Що відбувається за кулісами виборчого табору Ілієску тяжко вгадати, бо закордонні спостерігачі, кого б не запитали про нього і його політику, усі нарікали і заявляли, що він від 1990 р. дотепер нічого не зробив корисного для Румунії. Західні коментатори натякнули, що комуністи знають, як контролювати масами і як підфальшовувати вибори тому не треба дивуватися, що бездіяльні комуністи все ще ведуть перед не тільки в Румунії, але й інших, зокрема новопосталих на руїнах комуно-московської імперії країн.

В АМЕРИЦІ

ЗГІДНО З УРЯДОВИМИ підрахунками, в останньому кварталі економічні показники дещо пожвавішали і зросли на 1.5 відсотка. На думку аналітиків, це є заохочуючим фактором навіть тоді, коли кількість безробітних, які зголосились на державну допомогу, збільшувалась впродовж останніх чотирьох тижнів. Їхнє оптимістичне наставлення, вони пояснюють тим, що зголошені безробітні, — це майже виключно ті, які втратили працю в наслідок гураґану „Андрю".

НАЙНОВІШІ ОПИТИ Головного бюра звітностей у ділянці фізкультури підтверджують дотеперішні здогади, що жінки та особи з меншин в країні є дискриміновані, коли йдеться про платні і промоції. Мужчини є на всіх ключевих фізкулжтурних постах, за виїмком одного випадку, де є жінка. Мова тут про 259 університетів з усіх 292. Донна Лопіяно, заступниця директора Жіночої фундації спорту, заявила, що про це все „ми вже знаємо 15 років, але що буде зроблено в цій справі?"

НАЙНОВІШИЙ РАПОРТ Пентаґону виявив, що високі чинники Департаменту морської фльоти старалися применшити оскарження про напади мужчин на жінок під час конвенції летунів в Ляс Ветас, Нев., минулого року. Це вперше Пентаґон публічно оскаржив старшин будь-якого військового з'єднання в саботуванні розслідів у їхніх відділах. З уваги на це двох адміралів примушено відійти на пенсію, а третього перенесено.

МИНУЛОГО ЧЕТВЕРГА, 24-го вересня, посадник Лос Анджелес негр Том Бредлі заявив, що після 20-літнього перебування на цьому пості він не кандидуватиме на чергову каденцію. Бредлі, який був першим посадникомнегром одного із найбільших міст ЗСА уважає, що на 74 році життя йому належиться заслужена пенсія, а провід міста треба передати в молодші руки. Його рішення заскочило багатьох, але політичні спостерігачі твердять, що може найбільше до цього рішення причинились цьогорічні жорстокі заворушення, які сильно надщербили квітучу економіку міста, а на її оновлення треба молодшої та більш енерґійної людини.

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до Фонду Відродження України — УНС вплинуло від членів УНС до четверга, 24-го вересня, 13,520 чеків-дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків на суму

348,323.04

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

У Росії гірше, як в Україні

21-го вересня ц. р. зібрався у Москві парламент після літніх вакацій і зараз не першому засіданні прийшло до драматичного зудару прем'єра міністра Єгора Гайдара з сильною парляментарною опозицією. У короткій 10-хвилинній промові Ґайдар перестеріг парлямент, що коли його суворий економічний плян не буде реалізований за первісним пляном, то російській економіці грозить „повний провал". Економічний стан в Росії найкраще ілюструє факт, що від травня цього року дотепер вартість рубля у відношенні до одного доляра впала з 205 до 241, причому рік тому та реляція була 2,162 рубля:1 дол.

З обширного допису на цю тему з Москви у „Ню Йорк Таймс" з 23-го вересня ц. р. виходить, що між прем'єром Єгором Гайдаром, який є економістом і найбільш довіреною особою президента Бориса Єльцина, ведеться тиха боротьба з новопризначеним директором Центрального Банку Віктором Геращенком. Його призначив парлямент — нам невідомо, яке це диво, що парлямент має право призначати директора Центрального банку — ворожого урядові, що його назначив обраний народом президент. Ґайдар не назвав по імені Геращенка, але не було сумніву, що його мав на думці. Опозиція у парляменті домагається димісії Гайдара. Однак цей останній заявив журналістам, що не думає зрікатися і що він не вірить, щоб ця опозиція могла перевести у парляменті вотум недовір'я до нього. Але ж у цьому дописі „Ню Йорк Таймсу" виразно сказано, що „консервативісти", під якими треба розуміти запеклих комуністів, борючись проти економічної реформи Гайдара — вдарять в Єльцина.

Наші земляки в Україні, ті, які критикують Президента Леоніда Кравчука і його Уряд, повинні придивитися ближче, що діється у всіх колишніх сателітних країнах, які усамостійнилися і ніби здемократизувалися, і що діється у найближчого північного сусіда. Коли у Верховній Раді у Києві є члени, які виступають з критикою існуючого стану в Україні та обвинувачують у цьому Президента і його Уряд — то це було би нормальне і в демократичній системі навіть корисне явище, коби тільки критика оця була пристойна і конструктивна. Опозиціонери у російському парляменті в Москві поборюють вибраного народом президента Єльцина і поборюють його за його змагання — як мога швидше перейти з контрольованої економічної системи на вільний ринок. Отож тамошня опозиція є деструктивна, вона хоче вказівку історичного годинника завернути назад, що є річчю виключеною. Змагання до привернення комунізму в Росії може тільки штовхнути ту країну в хаос з боротьбою всіх проти всіх із створенням ситуації пригожої для реакційних генералів з диктаторськими амбіціями та з повною ізоляцією у міжнародному світі. Славити Господа — в Україні того нема.

Багато людей в Україні невдоволені надто повільним темпом економічних реформ. Платні у купонах не відповідають цінам на харчі й предмети першої потреби. Є безробітні, але є також відсутність охоти до праці. У Києві й інших великих містах вдень і ніччю є на вулицях здорові мужчини й жінки — вони спекулюють, вони всіляко промишляють, як прожити, але не працюють, бо „тепер свобода, мені вільно не працювати". Це зле, дуже зле, але це явище звихнення психіки поверх 70-літнім пануванням комунізму.

У західній Україні, яка таки перебувала під демократичним режимом Австрії у добі Габсбургів та у наполовину демократичній Польщі між двома світовими війнами — там люди мають більше терпеливости, спокійніші. Чули ми недавно думку одного видатного, авторитетного фахівця банківництва: це, мовляв, щастя, що Кравчук переводить реформи таким повільним темпом, бо коли б наслідував Єльцина — в Україні настав би той економічний хаос, що в Росії. Скільки часу минуло від 1-го грудня 1991 року?!

Микола Руденко

НА ТЯЖКОМУ БРОДІ

I

Сумно і гірко було слухати перші засідання 6-ої Сесії українського парляменту. Якось уже не хотілося згадувати, що він був обраний за часів панування Компартії — отже більшість у ньому була й лишилася компартійною. Не хотілося тому, що таки ж цей парлямент спромігся і прийняти декларацію незалежности і прикласти її до живого життя, привівши багатостраждальну Україну до реальної самостійности.

Але ж, виявляється, самостійна державність не чужа й переважній більшості комуністів, та ще не означає, що компартійні уявлення про характер цієї державности втратили тоталітарні риси. Довго я сумнівався в тому, що існує така вже доконечна потреба міняти уряд Фокіна, як цього вимагало багато демократів. При цьому я виходив із формули: на переправі коней не міняють. Але ж перші два дні роботи 6-ої Сесії переконали мене, що трапляються випадки, коли й на переправі доводиться їх міняти. Що вдієш у тому разі, коли коні передніми ногами увійшли в воду, а далі ні кроку? Саме в такій позі застиг уряд Фокіна (а передовсім сам Фокін), коли доводиться рушати у небезпечне і вкрай незнайоме вирування економічної реформи. Незнайоме тому, що нічого схожого не переживала людська історія.

Створилася катастрофічна ситуація. Дії уряду Єгора Ґайдара вимушували безперервно підіймати ціни — інакше багатомільйонні „гості" із Москви розкуповували всі українські товари протягом тижня. Таке траплялося не раз і не двічі. Отож довелося прийняти формулу: хай дорого, та все ж воно, є, ніж залишаться самі бірочки з помірними цінами там, де щойно лежали товари.

Та ось лихо: декому сподобалося підіймати ціни (вони вже навіть переганяли ціни московські, але наважитися на роздержавлення й приватизацію Верховна Рада так таки й не спромоглася. „Відпущення" цін фактично перетворилося на пограбування власного народу найстрашнішим із монополістів — державою. І, на жаль, тепер уже тією державою, про яку віками мріяли.

Адже ж ясно: вслід за відпущенням цін негайно має розпочатися роздержавлення й приватизація. Вони, ці революційні заходи, руйнують абсолютну монополію держави відразу ж вступають у дію закони конкуренції — і тоді ціни починають падати вже на ринковій основі. В такому разі ми можемо перехреститися й сказати: слава Богу, вже переїхали тяжкий брід.

Звичайно, навіть правильна схема не передає всієї складности процесу. Так і в даному разі: намалювати, як саме повинна розпочинатися економічна реформа, значно легше, аніж розпочати її на ділі. Та це застереження годиться лише тоді, коли „коні" пішли через брід. А що діяти в тому разі, коли вони на березі ріки, через яку належить переправитися, віднайшли для себе добру пашу? Та й сміливости бракує, аби ступити в воду, бо наперед відомо: брід доволі небезпечний.

На жаль, саме так воно й сталося і з урядом В. Фокіна, із самою Верховною Радою. З сумом і непримиренним осудом я довідався із виступів депутатів, що Верховна Рада ухвалила іще на березень цього року підготувати докладний список об'єктів для роздержавлення й приватизації, але завдання не виконане й досі. Ба, за нього фактично навіть не бралися. Поквапно склав невеликий список голова Економічної комісії В. Пилипчук — список, до якого увійшло тільки 10 відс. об'єктів із їхньої загальної маси. Пилипчук закликав приватизувати їх до кінця року, аби нарешті розпочати цю справу. Та й це, мабуть, зроблено тільки тому, що Росія вже надрукувала мільйони приватизаційних чеків — отже там приватизація ось-ось стане масовим явищем.

Депутати несхвально поставилися до методи приватизації за формулою: спершу приватизуємо 10 відс, а там видно буде. Оратори переконливо говорили про те, що така несерйозна приватизація привела б економіку до повного розвалу, бо покищо не розроблений механізм взаємодії державних і приватних підприємств. Та й розробити його вельми тяжко: у такому варіянті виникають необмежені можливості для економічних тромбів і корупції. Повернули список на допрацювання в комісію.

Продовження буде.

Іван Кедрин

40-річчя УНДому в Ню Йорку

40 років — це ніяка „кругла дата", але Дирекція Українського Народного Дому в Ню Йорку мала право рішити, що не варто чекати ще 10 років, щоб влаштувати „святочний полуденок". І те рішення обов'язує автора цих рядків до спомину про народини УНДому, тим паче, що цей спомин тісно пов'язаний з Українським Народним Союзом та „Свободою".

Моя перша стаття у „Свободі" про Український Народний Дім у Ню Йорку появилася 14-го березня 1952 року, — поверх 40 років тому. Ця стаття спонукала членів недавно поставленого Комітету для придбання УНДому запросити мене туди, і я там швидко зробив „кар'єру", бо голова Комітету, інж. Мирон Лепкалюк, не хотів псувати собі нервів засіданнями Комітету і просив мене головувати на тих засіданнях. Св. п. адвокат Стефан Ярема, наш правний дорадник, переконав нас, що найкраще зачартерувати УНДім, як установу оперту на уділах (шерах), бо люди швидше купуватимуть 20-долярові уділи, коли знатимуть, що вони є „співвласниками" цієї установи. Згодом показалося, що це була помилка, бо краще було зачартерувати УНДім як неприбуткову культурну установу, але вже сталося і треба було лагодити клопіт. Тямлю, що ми зібрали 17,000 дол. і прийшли до переконання, що треба конче задаткувати якийсь придатний об'єкт, бо громада праг не побачити якийсь реальний вислід нашої збірки.

Тоді був на продаж „Стайвезант Касіно" на Другій авеню. Мав той об'єкт поважні додатні і не менше поважні неґативні сторінки. Приманював своїм престижевим положенням на Другій авеню, центральній вулиці „українського Давнтавну", та своїм зовнішнім гарним виглядом — це був репрезентативний будинок. Але вимагав ґрунтовного внутрішнього ремонту. Його велика заля не годилася на вечерниці чи театральні вистави, але була достатня на бенкети, весілля, великі збори.

Ми довго й турботливо розглядали всі „плюси" і „мінуси, поки справу вирішив член Комітету, св. п. головний предсідник Українського Народного Союзу Дмитро Галичин: „УН-Союз дасть мортгедж (позичку для реальности)". На тому першому мортгеджі не скінчилося, бо старий, великий, внутрі порийнований дім вимагав раз-у-раз вкладу нових фондів. Тямлю, що був клопіт із „барою", був клопіт із „віндою", що за плином будови — лежить на території будинку Пласту, був клопіт з деяким із адміністраторів. Але ще за мого перебування у Дирекції придбано й сусідній мешкальний будинок: там замешкав Дмитро Галичин.

Були клопоти, але Ню Йорк дістав і репрезентативний Народний Дім. Це була просто проблема честі кожної більшої міської української громади в Америці — мати свій Народний Дім, осередок громадського і — у давніших часах — культурного життя. Ню Йорк мав уже УНДім, бо перша, заробіткова українська імміґрація, важко фізично працюючи, була подиву гідна патріотична і жертвенна. Будувала церкви, будувала Народні Доми та висилала до „старого краю" гроші для „Рідної Школи" і „Просвіти". Але всі речі роблять люди. Люди можуть створити і можуть загирити. Перший УНДім у Ню Йорку мав невідповідальний провід і він цю установу загирив.

Теперішня Дирекція під головуванням Романа Данилюка також не має легкого життя і не спочиває на лаврах. Але ця Дирекція перейшла іспит витривалости, енергії і адміністраційного хисту, коли УНДім у жовтні 1982 року. Це була катастрофа, яка вдарила по українській громаді. Гурток енергійних відбудував УНДім і зробив його таким, як він є, придатним для святочного полуденку, що буде 11-го жовтня ц. р.

Живучи з дружиною на Квінсі в Ню Йорку я мусів доїздити на вечірні засідання Дирекції УНДому двома підземками і вертатися пізньою годиною назад. Це стало річчю неможливою, коли я став членом Редакції „Свободи" у Джерзі Сиґі і мусів вставати о год. 5-ій вранці, щоб на 7-му год. бути на службі ще на Ґренд Стріт. Тому я зрікся дальшої участи в Дирекції УНДому в Ню Йорку, але зберіг сантимент до цієї установи, хоч би тільки тому, що 40 років тому чоловік був — на 40 років молодший...

Ярослав Стех

ДВА НЕЗАБУТНІ ПОРТРЕТИ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ

I

У цьому році минає 150 років від дня народження одного з найбільших українських композиторів — Миколи Лисенка. Його поява на переломі XIX і XX століть і багата його творчість сприяє, що українська музична культура досягає високих вершин у своєму історичному розвиткові. Саме під його благородним впливом на обрії українського музичного життя заясніли своїми талантами численні творці, послідовники великого українського вістуна, сівача незбагнутих радостей, краси і щастя людського життя — Миколи Лисенка.

Великий композитор М. Лисенко не лише зумів добре вичути усю глибину мистецьку свого народу, яка проникає людську душу і тим самим могутньо вичаровує які, чаром оповиті удари серця від розпачі до сонячної радости, а найголовніша заслуга його в тому, що розбудив творчо-дослідницькі уми до кропіткої праці. Тому твори Лисенка для всіх нас мають безсмертну вартість з глибоким відчуттям музичної характеризації, чим він перевищив усіх своїх попередників, встановлюючи світ української музики, світ незбагненої величини, що несеться з його творів і причаровує любителів і дослідників.

Його творча зоря блистить у творах: Кирила Стеценка, Якова Степового, Миколи Леонтовича, Олександра Кошиця та у багатьох інших. Всі музикологи пишаються творами Лисенка, як найбільшим скарбом людського духа, як справжнім подарунком неба для України.

Одним із найближчих співробітників Лисенка був Кирило Стеценко (1882-1922), якому також у цьому році припадає подвійний ювілей: 110-ті роковини від дня народження і 70-ліття від дня смерти. К. Стеценко — визначний композитор, диригент і громадсько-культурний діяч народився у селі Квітках на Київщині в родині маляра-самоука. Батько дуже намагався розбудити у молодого Кирила любов до малярства і від 1892 року посилає його до рисувальної школи, що діяла при духовній бурсі у Києві. Однак любов до пісні і талант музичний перемагають і з 1899 р. Кирило вступає до хору М. Лисенка і вкороті стає помічником диригента. В 1903 році Кирило закінчує у Києві Духовну Семінарію і дальше починає навчатися в Музично-драматичній Школі Лисенка. В 1907 році Кирила арештують за участь в громадській праці і після повороту навчав співу у Білій Церкві під Києвом. В 1911 році він висвячується на священика і отримує парафію на Поділлі. Однак під час визвольних змагань українського народу К. Стеценко повертається до Києва і працює у Міністерстві освіти і в той час організує капелю „Думка", з якою подорожував по Україні. Про ці часи К. Стеценко згадує, як про свято душі, яка деколи втомлена, відпочила, молоділа і відновлювалася в оплесках і оваціях. Скільки радісних естетичних переживань дарував слухачам цей нечуваний досі хоровий колектив „Думка". К. Стеценко добре розумів значення такої діяльности, адже ж пісня — це душа народу, це історія і географія, це дума і ріст патріотизму, який живе і житиме вічно, бо вічний є народ, який створив її, голубить і шанує її. Виконавці владають у свої твори всі свої мистецькі зусилля, збагачують нею витривалість свого народу. У важкі для України дні змагань за волю своєю піснею не лише підіймав дух народу, але таки кликав до боротьби.

Однак, доля так склалася, що чорні сили перемогли і К. Стеценко повертається в 1921 році знову на парафію у селі Веприки на Київщині, де й помер. К. Стеценко для багатьох нас — це людини трагічної долі, світлих поривань, щедро обдарована талантом і безжально скривджена часом.

Влучну характеристику про українців подає Гакстгавзен у своїх „Студіях" (Гановер 1847 р.), він пише: „Українці — це поетичний, багатий уявою народ і тому легко собі уявити, яка сила народних пісень і переказів у них збереглась. Вони мають великий хист до мистецтва, а до співу створений у них дзвінкий голос, чутливий слух і пам'ять. Неповірно більше ніж у росіян розвинене в українців і естетичне почуття. Вони мають також талант до рисунків і малярства. В цій низці помених рих характеру можна завважити, що українці мають куди більше змислу для краси, ніж росіяни". (Чужинці про Україну, 1946 ст., 95).

Закінчення буде.

Оксана Сновидович-Мазяр

ВОНИ НЕ ЗАСНУЛИ В БРІДСЬКИХ ПОЛЯХ

(до 10-го З'їзду дивізійників)

У кожного з нас, дорогі читачі, є якась мить або подія, що залишається у нашій пам'яті незгасною впродовж років. І навіть час — володар цього змінного світу безсилий, щоб затерти з нашої свідомости цей світлий слід чогось небуденного, що зворушливими нотами сьогоднішнього дня перекликається на струнах минулого. Цікаво, те що відбулося може залишитися непоміченим або навіть байдужим для більшости, діткнувши лише особисто. І тоді поспішаєм поділитися цим скромним переживанням з найближчими...

Їх неважко було відрізнити посеред громади, яка зібралася на Богослуження у церкві святого Володимира українського селища Ґлен Спей в цю першу осінню неділю вересня, з нагоди 10-го Головного делегатського з'їзду **дивізійників.**

Вузькі „міци" (що поміж себе жартівливо називали „пиріжки") на вкритих сріблом скронях, темногранатові блюзи, а на кишенці зліва — там, де б'ється безстрашне воїнове серце — золотом вишитий лев. Ні, він не бундючно насупився і не простягся ліниво, не похнюпився, а став войовничо, мов вартовий, аби боронити свій край. Дивізійники. Це вони, мов, могутні леви кидалися у боротьбу боронити Україну, йшли у вирішальний бій на вірну смерть там під Бродами. Скільки їх полягло — можливо сім, а можливо й значно більше тисяч справжнього українського цвіту там — на Брідських полях. Ціною молодого життя боронили Україну — дорогою ціною...

Як годиться військові — завжди спереду **як до бою**, так і до служби. Урочиста варта біля прапора — честь і гонору вояка. Бог і Україна невід'ємні, святі для них поняття — як для них, колишніх вояків І Української Дивізії, так і для нас — нащадків. Так було, є і так буде. Через плин років, через пил віків не вмре їх слава, **народжена у липні сорок четвертого...**

Близько битого шляху, що веде до Бродів стояло блискавкою уражене дерево. Почорніло, німим докором долі дивилося в безхмарну голубінь літнього неба. Здавалося мертвим — дерева вмирають стоячи. Та воно тільки так здавалося. На вітрі тріпотіло листя — на єдиному молодому паростку. Жага життя перемогла недолю. Отак й вони сьогодні живі вояки обдуривши смерть, повернулися з воєнних доріг, на жаль, не в Україну, не до рідної оселі, але свято пам'ятаючи про неї. А ті, що навічно залишилися спочивати у буйних Брідських житах, не могли спокійно заснути аж доки ворог топтатиме їх землю — реліквію предків, святиню нащадків. Не спали самі й ворушили пам'ять нині живучих, пильном України, стукаючи у кожні груди...

Не старіють душею вояки, хоч гне додолу вік, однак горять їхні очі дивним вогнем, жаром палають, так як півстоліття тому, коли молоді й гарні продефілювали посеред древнього Львова — стрункою колоною ті, які вибрали нелегку дорогу захисників — розпочавши її по львівській бруківці. А вже на фронті, в квітні 1945 року під Фельдбахом в Австрії присягали на святая-святих — на вірність українському народові і Україні. Залишилися мужніми й непохитними, хоча війна з „червоною чумою" була програна. До вояків прибув генерал Павло Шандрук і вручив стрільцям та старшинам тризубці, що вказували, що українські вояки лише воювали в складі німецької армії, поборювали ненависного ворога — большевиків, залишаючись вірними своїй батьківщині. Ця присяга була особливою ще й тим, що саме в цей день Дивізія Галичина стала офіційною І Українською Дивізією Української Національної Армії. Глибоке почуття гордости й пошани ці люди пронесли через лихоліття, нужду й поневіряння, тоді як йшов двобій не на життя, а на смерть...

Ми, молоді, часто не замислюємося над тим найвартіснішим даром, лише ті, хто був на волосину від смертельної небезпеки знає йому ціну. Тому й залишиться пам'ятним для мене цей вересневий день, який пережила всім серцем, бо торкнулася живої історії, зустріла людей з легенди — колишніх вояків І Української Дивізії.

А в надвечір'я зібралися дивізійники на концерт за участю львівського фольклорного ансамблю „Обереги". Старалися хлопці, грали на славу, аби потішити чуйні серця старих вояків. Та й самі дивізійники не відстали — часом до сліз сміялася публіка в залі з дотепів Романа Колісника. Власне з гумором, а не зі спогадами прийшов цей скромний чоловік. Жартував він.

Неодноразово я зауважувала, що справжні вояки мало розповідають про свої подвиги — це десь у них сховане в глибинах пам'яті серця. Можливо, тому так мало ми знаємо про цих людей — оборонців України в другій світовій війні. Шкода, але плекаємо надію, що історія завжди справедлива до своїх творців — все вагоме довго відстоюється в її надрах, щоб в одну мить, вийшовши на світ, Божий посвятити нас в цю таємницю, пролити світло правди на несправедливо забуте. Я свято в це вірю — народ знатиме своїх героїв. А покищо збираємо по крихтах, мов намисто — коралик до коралика: пісні, вірші, те, що оспівує відвагу й доблесть дивізійників.

В часі перерви я обійшла залю, щоб ближче познайомитися з історією І Української Дивізії. Що як не старі, пожовклі від часу фотографії, може краще розповісти нам про те, що цікавить. А їх було досить, дбайливо розвішаних на стінах, щоб оповісти про те як творилася її історія. „Добровольці—Львів", „Ідуть до Дивізії", „Служба Божа —Гайделягер", „Під Бродами", „На нові становища", „Братня вояцька могила", „Марш через Словаччину", „Батерія на становищі", „Церква в полоні", Рання сурма" (в Риміні) — читала написи, а за ними бачила долі тисячів і тисячів українських вояків, що хоч були одягнені в німецькі уніформи, проте в душі плекали любов до своєї єдиної в світі батьківщини — своєї України.

Якось невимовно тепло було на душі, бо фотографії викликали загальне пожвавлення. Сивочолі дивізійники з дитячим захопленням радувалися цій несподіванці, що повернула їх на 50 років, в час їхньої трудної, але прекрасної молодости. Вони жартували, сміялися, бо в тендітних юнацьких постатях впізнавали приятелів, близьких, або й ... себе. Це справді варто було бачити.

Вщух гомін і „Запорожським маршем" відчинилася друга частина концерту, заля немить завмерла, коли солістка ансамблю „Обереги" Люба Олендій-Венглевська запросила на сцену колишнього дивізійного старшину Володимира Мазяра. Не перебільшу, якщо скажу, що всі присутні були зворушені цим своєрідним дуетом, що виконав під

(Закінчення на стор. 3)

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і [illegible] правити мову. Просимо дописувачів подавати пов[illegible] мена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи [illegible]. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

Відзначення перших роковин української держави в Дітройті

В неділю, 23-го серпня, в усіх наших вісьмох церквах Дітройту були відслужені Молебні за наш нарід та українську державу.

Спільними заходами місцевих відділів УАКР і УККА відзначення роковин відбулось в понеділок, 24-го серпня, в приміщенні Українського Культурного Центру.

Відзначення відкрила солістка опери Христина Романа Липецька відспіванням американського і українського славнів. Молитву провів Владика Олександер Биковець, Єпископ Соборноправної Автокефальної Православної Церкви. Вступне слово виголосив представник УККА, Відділу південносхідного Мишиґену Микола Кавка, українською мовою, а англійською — голова УАКРади, Відділ в метрополітальному Дітройті Зенон Василькевич. Він теж представив гостей та представників наших церков та громади. Головного промовця — радника Постійної Місії України в ООН Володимира Хандогія, який промовляв українською і англійською мовами, представив М. Кавка. Англомовних гостей представляв З. Василькевич. Промовляли: конґресмен Дейвид Боньор і конґресмен Сендер Левін, прокуратор Чарлз Марлінґа та в заступництві посадника Воррену, українського походження радний міста Михайло Чупа.

В мистецькій частині бенкету виступила солістка опери Христина Романа Липецька, хор „Ватра" при Українському Культурному Центрі під дириґентурою Володимира Щесюка, при акомпаніяменті проф. Люби Щесюк, і танцювальний ансамбль „Галичани" під проводом Івана Зарицького та Варвари Ждан.

Молитву перед вечерею провів преподобний О. Вернард Панчук, ЧСВВ, парох церкви св. Йосафата у Воррені. Кінцеву молитву провів преподобний митрофорний протоієрей Микола Невмержицький, парох катедрального храму св. Покрови, УАПЦ, у Савтфілді.

В передпродажі квитків на святковий бенкет комітет стрінувся із небуденним явищем: бенкетова заля на 600 місць виявилась замалою, щоб примістити всіх бажаючих взяти участь.

Із головної та коротких промов присутні почули багато радісного про здійснення вікових стремлінь і надій наших батьків та прадідів, почули теж багато про великі завдання, які стоять перед нашим народом на рідних землях і в діяспорі, щоб наша держава осягнула гідне місце серед великих держав світу.

Дохід в сумі 2,524 дол. розділено на нашу амбасаду у Вашінґтоні та на консулят в Ню Йорку.

Р. Л.

Ювілей о. митрата С. Knaпа

В житті громади бувають різні святкування, і їх обходять в різний спосіб. Святкування 60-ліття душпастирської праці о. д-ра Степана Кнапа заслуговує на вийняткове відзначення. Господь наділив о. Кнапа особливою ласкою, бо вибрав його працювати в Його винаграднику. Бажання служити Богові запалало вже в ранній молодості, яке і не опустило його до сьогодні. Наділений Богом численними талантами, він зумів їх помножити у своїй невтомній праці, в якій натрапляв не раз на великі перешкоди. Як парох в численних парафіях, він завжди умів собі з'єднати їх мешканців, і властивим йому ентузіязмом заохотити їх до благородних діл. Його постійною журбою була справа виховання молоді в релігійному і патріотичному дусі. Для неї закладав він школи, де вона набувала і скріплювала свою національну свідомість та принципи християнської моралі, які вказували тій молоді правильний шлях життя. Вмів шанувати ініціятиву і радо прислуховувався розумним порадам. Цінив і шанував працю інших, коли вона була хосенна для Церкви і народу. Давав признання там, де воно було заслужене.

Мій перший контакт з о. митратом відбувся у 1960 році, коли, як парафіянин церкви Непорочного Зачаття в Дітройті та член церковного комітету, я стрічався з ним доволі часто. Любов до українського народу, а в першій мірі до молоді, була очевидна в його думанні і ініціятиві. Купно будинку для першої української середньої школи в Америці можна сміло назвати подією історичного значення. Вивінувати її та поставити на високім рівні не взяло багато часу. Отець Кнап вмів знайти прихильників своїх ідей та приєднати їх до співпраці. Таким виявився Петро Стасів, який, ставши директором цієї школи, з великим ентузіязмом взявся до керівництва, здобувши для школи славу однієї з кращих в цілому Мишеґені.

о. митрат С. Кнап

Знання, любов і пошана нашого обряду знайшла в о. митрата свій вияв в розмалюванні церкви Непорочного Зачаття, яка стала гордістю дітройтської громади.

Перенесення о. Кнапа до Чикаґо мало великий вплив на дальший хід подій у його житті. Розбрат в Чикаґо закінчився швидко, коли він відмовився бути „офірним козлом". Його „заслали" до Міннеаполісу в Міннесоті, де також знайшов для себе багато праці. Церква св. Константина валилася, парафіяльний дім ледве держався купи. Треба було братися до роботи. Не тратячи часу, збираючи свою ініціятиву, енергію та віру в успіх, він береться до будови не тільки церкви, але й школи та парафіяльного дому. Розмалював її, а біля неї поставив ще музей. Крім цього, перебуваючи в Міннеаполісі, о. Кнап обслуговував також церкву св. Степана в Сейнт Пол, виконуючи віддано всі духовні обов'язки ревного душпастиря. Божа людина, яка вміла знайти себе в кожній ситуації і завжди викресати з неї щось доброго.

У 60-ліття Вашого священства бажаємо Вам, отче митрате, Многая Літа в здоров'ю і мирі далі працювати для добра Церкви і нашого народу.

Ярослав Дужий

ШКІЛЬНИЙ РІК УМІ

Нюарк-Ірвінґон, Н.Дж. — Місцевий відділ Українського Музичного Інституту Америки повідомляє, що шкільний рік 1992/93 в Інституті почався 9-го вересня. Викладачі кляси фортепіяну: Таїса Богданська, Дарія Каранович, Галя Клим, Ляриса Крупа-Слободяник, Оксана Кордуба, Марія Мацькевич, Ольга Протиняк; кляси скрипки — Рафаїл Венке; співу — Тетяна Гринишин; бандури та акордеону — Василь Кавацюк; фортепіяну та акордеону — Володимир Поліщук.

Дж. Мейджор...

(Закінчення зі стор. 2)

заявив, що фунт стерлінґів до того часу не вернеться в европейську валютну систему, поки її не буде реформовано. На думку коментаторів, валютна криза в Европі, що сталася минулого тижня, значно зміцнила опозицію Маастріхському договорові всередині самої Консервативної партії, і тепер є поважні підстави сумніватися в тому, чи вдасться Мейджерові домогтися ратифікації договору парляментом.

Вони не заснули...

(Закінчення зі стор. 2)

супровід бандур дві пісні про невмирущу дивізійну славу. Власне, музику до віршів „Ми не заснем" (О. Лисяка) та **Брідську елегію" (В. Давидяка), Володимир Мазяр підібрав** сам — надто вже слова припали до душі. Тому й линула в цей вечір до наших сердець пісня, що народилася зі щирої любові двох відданих синів України.

Лилася пісня, мов ріка, то гула водопадом, набираючи сили, то вщухала — дзюрчала лагідним струмком. Так інколи буває, коли захопишся чимсь приємним, тоді чуєш і голоси й шум стихії, яку важко приборкати. Гадаю, що додало натхнення виконавцям — це атмосфера присутньої залі — живий контакт з минулим. Я вдивлялася у цей загадковий для мене світ й чула перегомін поколінь з віддалі в півстоліття.

Тепер вони можуть заснути в Брідських полях — спокійним сном в святій землі, що зробила певний крок аби очистилася від большевицької скверни. Хай вільний вітер у Брідських житах оповідає їм свою елегію, співає їм хвалу. А ми збережемо про них ніжну пам'ять у віках, бо безсмертний подвиг — в ім'я народу й батьківщини, а їх присягу „Присягаю всемогучому Богові перед Його Євангелією та Животворящим Хрестом, не шкодуючи ні життя ні здоров'я, скрізь та повсякчас під Українським Національним Прапором боротися зі зброєю в руках за свій народ і свою Батьківщину — Україну. Свідомий великої відповідальности присягаю як вояк Українського Національного Війська виконувати всі накази своїх **начальників слухняно й беззастережно, а службові** доручення тримати в таємниці. Так нехай мені в цьому допоможе Бог і Пречиста Мати, — амінь" — пронесем **через життя. Доля вояка — воювати, але й для цивільного громадянства ця присяга доречна, коли йдеться про те, що робити в ім'я народу й Батьківщини...**

І. Багряний вертається в Україну

Іван Багряний, відомий письменник і політично-громадський діяч, який помер в 1963 році на 56-му році життя, набуває популярности в Україні. Кілька видавництв України видали великим накладом, від 50,000 до 70,000 тисяч примірників, його „Тигролови", „Сад Гетсиманський", „Огненне коло" та інші твори. В журналі „Дніпро", ч. 6—7 за червень-липень 1992 року, вміщено в першій частині повністю його твір „Людина біжить над прірвою", а в другій частині „Убивство Степана Бандери" — документальний матеріял чужоземної преси. Журнал „Сучасність", який виходив в діяспорі, а тепер в Україні, в ч. 4 за квітень ц. р. надрукував довшу статтю Івана Дзюби під назвою „Публіцистика Івана Багряного" та чотири його статті: „Чад імперії", „Шовінізм", „Національна ідея і „націоналізм"та „2х2=4". Зібрані публіцистичні статті І. Багряного, що друкувалися в українській пресі його середовища, підписані його ім'ям і прізвищем чи одним з багатьох його псевд, підготовляє до друку в Україні І. Дзюба. Також робляться заходи, щоб видати повну збірку творів Багряного — романи, драматичні твори, поезію, вибране листування та критичні статті.

Як відомо І. Багряний був не лише поетом, письменником чи політиком. Він за професією маляр, сам ілюстрував свої казки „Про лелек та Павлика-мандрівника" та „Телефон", книгу „Антон Біда — герой труда" та інші. Він намалював обкладинки до книжок Уласа Самчука „Юність Василя Шеремети", до збірки новель і оповідань „Щастя" Павла Миргородського (Павла Маляра), Олекси Шпильки (Олександра Скопа) „Сміх і горе" та інших.

В Америці створено фундацію його імени, яку тепер очолює д-р Анатолій Лисий і яка видала багато вартісних книг. Більшість архіву І. Багряного переслано з Німеччини до фундації й він переданий на збереження до УВАН в Ню Йорку.

В цьому році Галина Багряна, дружина Ів. Багряного, прислала з Німеччини додаткове листування, фотографії, рукописи та ілюстрації роботи свого чоловіка. В присланих матеріялах є рукописи та машинописи з авторськими поправками „Золотого бумеранґу", „Розгром", „Телефон", „Тигролови", „Буйний вітер" та схеми й частинні розділи запланованих, але не закінчених його творів, яким він дав уже назви „Спартак" (роман), „Поєдинок", „Новелі для себе", „Тайфун", „Люба" (друга частина) та різні нотатки й інформації, як плян міста Одеси, розміщення кораблів в Першу світову війну на Чорному морі та листування в справі повстання на кораблі „Потьомкін".

На 11-ій конференції Іллинойського університету в Урбана-Шампейн були учасниками два провідні науковці Інституту українознавства Київського університету ім. Тараса Шевченка: д-р Петро Кононенко — директор і завідувач катедри української літератури та Сергій Гальченко — вчений хоронитель фондів Інституту Києва, який опікується важливими рукописами, між якими є рукописи Тараса Шевченка, Григорія Сковороди й багато інших. Сергієві Гальченкові в червні ц. р. передано для збереження в Києві рукописи окремих розділів „Тигроловів" Ів. Багряного, рукопис та машинопис з авторськими поправками „Буйний вітер", його ілюстрації, вставлені в альбом, книг „Тигролови", „Про лелек та Павлика-мандрівника" (казка), „Телефон" (казка), „Антон Біда — герой труда" та інші ілюстрації, деякі з них були поміщені в газеті „Українські вісті", разом 56 ілюстрацій. Ів. Багряний в 50-их роках зробив три різні ілюстрації до пісні „Вставай, народе", музику до якої написав Григорій Китастий й виконує її й далі Капеля бандуристів ім. Тараса Шевченка. Та пісня з ілюстрацією обкладинки вийшла друком 1950 року.

Під час Всесвітнього форуму українців 21-го—23-го серпня ц. р. в Києві передано в Центральний Державний Архів-Музей літератури й мистецтва України, який розташований недалеко від площі Богдана Хмельницького та собору св. Софії, рукописи таких творів: „Спартак", „Поєдинок", „Новелі для себе", „Люба", „Розгром", „Морітурі", „Золотий бумеранг", „Панцерник Потьомкін", „Людина біжить над прірвою" та різні цитати, замітки, вірші, пародії та ін. В розмові з керівником Архіву-Музею Миколою Крячком йшлося про перевезення всього архіву Багряного з Америки та відкриття кімнати Ів. Багряного, подібно, як там є багато кімнат інших письменників та поетів України, та влаштування спеціяльного стенду, за який подбає Леонід Череватенко з Києва, який написав багато різних статтей про Івана Багряного та його творчість в „Дніпрі" та інших пресових органах.

На всесвітній форум українців було запрошено дочку Ів. Багряного Роксоляну, яка приїхала з Гайдельберґу в Німеччині й була в президії Форуму. 27-го серпня Роксоляні Багряній вручено в Спілці Письменників України державну премію імени Тараса Шевченка, якою нагороджено посмертно її батька. Премію вручив голова спілки Юрій Мушкетик. При врученні премії та квітів Роксоляні, окрім гостей з діяспори та низки поетів й письменників, були Олесь Лупій, який в певний час не друкувався в Україні, й в ті роки ОДУМ видав його „Грань", Олег Чорногуз , Олександер Шугай — представник Фундації Багряного в Україні, молоді журналісти Андрій Коваленко та Олег Гаврильченко, які перші подбали про вихід його „Тигроловів" та „Сад Гетсиманський" зі спільним вступним словом „Штрихи до літературного портрета Ів. Багряного".

Усім учасникам Форуму, яких було понад 1,200 осіб, вручено разом із запрошенням Верховної Ради і Уряду України на урочисте засідання, присвячене Дню Незалежности України, люксусовий ілюстрований „Кобзар" Тараса Шевченка, який виданий коштом Фундації ім. Івана Багряного, т-ва „Просвіта" та фонду „Українська родина".

О. Коновал

Молоді спортові амбасадори України в Канаді

Після успішного виступу в гокейних турнірах Квебеку і Онтаріо в січні і лютому 1992 року, молоді юнаки від'їхали в Україну, але не надовго. На запрошення СТ „Україна" (Торонто) і Гокейової асоціяції Ричмонд Гілл, Онт, яку очолює Сем Чіколіні, молоді спортовці гокейового і футбольного клюбу „Дружба 78" (Харків) — число 78 означає рік народження змагунів — приїхали до Торонто 28-го червня цього року, щоб взяти участь в найбільшому футбольному турнірі юнаків. В турнірі брало участь 148 дружин з різних країн світу і міст Канади. Цей турнір був присвячений 125-літтю Канади. Приємно було бачити, коли молоді спортовці з України високо піднімали блакитно-жовтий прапор разом з іншими державами.

Футбольна дружина „Дружба 78" розіграла в турнірі і товариських дев'ять змагань, при чому чотири виграли і п'ять програли. На футбольних змаганнях „Дружба 78" сотні глядачів приглядались змаганням.

Після закінчення турніру наші спортовці перейшли до свого ремесла — гри в гокей. Тут ми побачили їхню техніку, здібності і вмілість. Від 2-го до 10-го серпня відбувся гокейовий семінар-табір, який провадив тренер „Дружба 78" Іван Правільов. В цьому вишкільному таборі брали участь наші змагуни разом з канадськими змагунами з різних клюбів. Після закінчення однотижневого табору відбувся турнір з участю 12-ти дружин з Онтаріо і Америки.

Перші змагання „Дружба 78" розіграла проти сильнішої і старшої віком команди „Ред Вінґс" (Торонто) з вислідом 1:1. Другі змагання з також старшою віком дружиною „Онтаріо Смок" виграли українці 2:1. З цією перемогою наша дружина дійшла до півфіналу, де проти цієї самої дружини наші юнаки виграли змагання 5:2 і тим самим закваліфікувались до фіналу. 17-го серпня „Дружба 78" проти „Кінґс" (Ричмонд Гілл) виграла змагання 8:1 і здобула трофей Асоціяції Ричмонд Гілл, Онт. Фінальні змагання відбувалися в гокейовій арені Вествуд, Онт, де змаганням приглядалися сотні глядачів. Любителі спорту прийшли, щоб наочно переконатись про якість і вартість нашої дружини з України. І переконалися. Одногодинний пир приніс для нас, українців, піднесення і почуття національних гордощів, яких двадцять академій не в силі дати, а в чужинців на всіх мовах признання для наших молодих змагунів з України.

Організаторами і опікунами згаданих турнірів були: член Управи і колишній змагун СТ „Україна" (Торонто) Євстахій Габа і голова гокейової асоціяції Ричмонд Гілл Сем Чіколіні.

З нагоди відзначення річниці незалежности України влаштовано 24-го серпня на оселі „Київ" в Овквіллі, Онт., прощальний вечір для юнаків з України перед їхнім від'їздом до Америки на гокейові турніри в Бостоні і Вашінґтоні. Присутніх на вечорі було біля 300 осіб.

Підсумовуючи перебування наших молодих юнаків з України в Канаді, можемо бути горді за їхню спортову поведінку, дисципліну на спортових стадіонах.

Ми, торонтонці, є горді за них, бо вони гідно репрезентують напис на сорочинках „Україна".

Остап Стецьків

Ділимося сумною вісткою,
що в четвер, 22-го вересня 1992 р. відійшов у вічність
наш найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО і ДІДУНЬО

бл. п.

ГРИГОРІЙ ЕВАНІВ

ПАРАСТАС — п'ятниця, 25-го вересня 1992 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Ґрінвілле, 374 Данфорт, Н. Дж.

ПОХОРОН — субота, 26-го вересня 1992 р. о год. 8:30 в українській католицькій церкві свв. Петра і Павла, Джерзі Сити, Н. Дж., а опісля на цвинтар Святого Хреста, Норт Арлінґтон, Н. Дж.

У глибокому смутку:

дружина — АННА
дочки —
СТРЕФАНІЯ БОУЧЕР
МАРІЯ ПЕТРІЗЗО
син — МИХАЇЛ
внуки — ДЖЕСІКА і ТОМА

З великим болем повідомляємо родину і українську громаду,
що після довготривалої і тяжкої недуги на 88-му році життя
перестало битися серце
нашого невіджалуваного
МУЖА і ТАТА

СВ. П. МИСТЦЯ

МИХАЙЛА МОРОЗА

В невимовному смутку:

дружина — ІРИНА
син — ІГОР
шваґерка — ОЛЯ ТРУШ з родиною
братанок — БОГДАН МОРОЗ з родиною
родини —
БУКОЄМСЬКИХ в Америці, Канаді й Україні
ТАРНОВЕЦЬКИХ в Америці і Канаді
САВКІВ в Канаді
МОРОЗІВ в Англії й Україні

ПАНАХИДА у вівторок, 29-го вересня 1992 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми, 129 Схід 7-ма вул. в Ню Йорку.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ в середу, 30-го вересня 1992 р. о 9-ій год. ранку з похоронного заведення до церкви св. Юра, 7-ма вул. в Ню Йорку, а після **СЛУЖБИ БОЖОЇ** на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

———

Замість квітів, просимо складати датки на видання монографії св. п. Михайла Мороза або на Український Музей в Ню Йорку.

УСВТ „Ч. Січ" — СК СУМ „Крилаті" Йонкерс — 3:2

Ці товариські футбольні змагання відбулися в неділю, 6-го вересня ц. р. в рамках багатолюдного здвигу СУМ і старших, на які завітала група народних депутатів на чолі з головою Верховної Ради України Іваном Плющем. Якщо йдеться про звітову футбольну зустріч, якою завідував Ярослав Петрик, то вона цілком виправдала мету організаторів і була дійсно цікавою атракцією для аматорів спорту.

Змагання пройшли на вищому рівні, під час яких симпатики обидвох дружин переживали багато емоцій. У першій половині „січовики" володіли ініціятивою, завдяки якій Марик і Сергіїв з гарних подач Борецького здобули ведення 2:0. Перед перервою „Крилаті" знизили вислід 1:2.

Після відпочинку гра вирівнялася, обидві дружини створили ряд критичних підворітних ситуацій, примушуючи оборонців і воротарів до відчайдушних акцій. В 70-ій хвилині Білецький знову з чудової подачі Борецького підніс вислід для „Ч. Січі" — 3:1. В 76-ій і 80-ій хвилинах Т. Науменко — воротар „Ч. Січі" успішно ліквідував два цільні й сильні стріли Плісака і Ґреба.

Перед фінальним свистком Ґреб добився свого, здобувши останнього ґоля змагань, яким і встановив кінцевий вислід — 2:3.

Після закінчення тієї зустрічі відбулася коротенька церемонія, вручення переможній дружині „Ч. Січі" трофею здвигу, якою проводив Я. Петрик.

Управа оселі СУМ запросила футболістів обидвох дружин на гостинне прийняття у головній їдальні. Склад переможної дружини „Ч. Січі": Д. Василак, Т. Науменко, П. Паливода, В. Федоренко, П. Борецький, Муніс, Білецький, Г. Сергіїв, Я. Твардовський, Марик, Р. Кохановський. Провідник і тренер Михайло Паливода. Списка складу „Крилатих" не одержано.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редаґує Омелян Твардовський

УСВТ „Ч. Січ" у футбольному сезоні 1992—93

Перша дружина далі виступатиме у вищій, так зв. напівпрофесійній дивізії Ґарден Стейт Ліґи, в якій у цьому сезоні змагатиметься 10 добірних клюбів: Н. Дж. „Селтікс", Джермен-Амерікен „Кікерс", Джерзі Шор „Бока", Керні Скатс, Морріс Мітіорс, Валінґтон „Краков'я", Джерзі Прайд, Перт Амбой ЗПА, Піскатавей Юнайтед. Не витримавши фінансово, випали з тієї дивізії: Соммервіл СК, Бриджвотер СК і відомий польський клюб „Вісла", в складі якого в останніх роках виступали виключно футболісти з Польщі.

Календар виступів дружини „Ч. Січі":

неділя, 20-го вересня: Керні Скатс — „Ч. Січ" на виїзді в Керні.

Неділя, 27-го вересня: „Ч. Січ" — Піскатавей Юнайтед, площа Фарчерс Ґров, Юніон.

Неділя, 4-го жовтня: Морріс Мітіорс — „Ч. Січ" в Морріс Кавнті.

Неділя, 11-го жовтня: Джерзі Шор Бока — „Ч. Січ" на побережжі Атлантійського океану.

Неділя, 18-го жовтня: „Ч. Січ" — Джерзі Прайд на площі Фарчерс Ґров в Юніон.

Субота, 24-го жовтня: Краков'я — „Ч. Січ" в Валлінґтоні.

Неділя, 8-го листопада: „Ч. Січ" — Джермен — Ам. Кікерс на площі Фарчерс Ґров в Юніон.

Неділя, 15-го листопада: Перт Амбой ЗПА — „Ч. Січ" в Перт Амбой.

Крім першої дружини активними будуть дружини доросту і молодших юнаків.

(от)

Календар змагань першої дружини УСК Н. Й.

В минулому сезоні футболісти УСК здобули чемпіонат III дивізії Космополітальної ліґи і цим самим авансували до II дивізії, в якій вже розпочали новий сезон.

Календар змагань УСК на сезон 1992/93 (дивізія „сині"):

Неділя, 20-го вересня: Ст. Барнабас — УСК на виїзді.

Неділя, 27-го вересня: УСК — Польонія СК у себе вдома.

Неділя, 4-го жовтня: Іберія — УСК на виїзді.

Неділя, 11-го жовтня: УСК — Мангеттен Кікерс у себе вдома.

Неділя, 25-го жовтня: УСК — Тиркіш Павер СК у себе вдома.

Неділя, 1-го листопада: Фейрфілд ЮНТ. — УСК на виїзді.

Неділя, 8-го листопада: УСК — Ст. Барнабас у себе вдома.

Неділя, 15-го листопада: Польонія СК — УСК на виїзді.

Неділя, 22-го листопада: УСК — Іберія у себе вдома.

Неділя, 6-го грудня: Мангеттен Кікерс — УСК на виїзді.

Неділя, 20-го грудня: Тиркіш Павер — УСК на виїзді.

Крім першої дружини буде активною дружина резерви.

С. К.

В Україні розпочався другий національний футбольний чемпіонат

В другій половині серпня ц. р. розпочався другий з черги національний футбольний чемпіонат України. Згідно з рішенням Федерації Футболу України, починаючи з цієї осені, розгривки за чемпіонат проходитимуть схемою осінь — весна, так як їх вібувають усі европейські держави. Досі українські клюби були змушені змагатися від весняних до зимових місяців у році, бо так було вигідно російським клюбам. Тепер Федерація Футболу України сама вирішує ці справи і, беручи до уваги виступи клюбів за европейські чаші та збірної на міжнародній арені, зробили правильне рішення.

Ще до початку сезону виконавчий комітет Федерації Футболу України на своєму засіданні затвердив спи сок 22-ох найкращих футболістів України на підставі минулого сезону, тобто першого національного чем піонату України.

До найкращих ввійшли: воротарі — Юрій Сивуха („Металург", Запоріжжя), Олександер Помазун („Металіст", Харків); оборонці: Олег Лужний („Динамо", Київ), Андрій Юдін („Дніпро", Дніпропетровське), Юрій Нишифоров („Чорноморець", Одеса), Ахрік Цвейба („Динамо", Київ), Іван Панчишин („Металіст"), Євген Драгунов („Шахтар", Донецьке), Сергій Третяк („Чорноморець"), Микола Зуєнко („Зоря-Малс", Луганське); помічники: Віктор Яблонський („Чорноморець"), Юрій Дудник („Металург"), Сергій Шевченко („Таврія", Симферопіль), Юрій Шелепницький („Чорноморець"), Андрій Анненков („Динамо"), Юрій Сак („Чорноморець"), Юрій Гудименко („Таврія"), Сергій Погодін („Шахтар"); напасники: Сергій Щербаков („Шахтар"), Олександер Призетко („Металіст"), Іван Гецько („Чорноморець"), Сергій Ребров („Шахтар").

25-го серпня в Москві відбулися товариські футбольні змагання між московським і київським „Динамо", які закінчилися перемогою футболістів столиці України 1:0. Переможного ґоля здобув Степан Беца. Ця футбольна зустріч була присвячена Дню незалежности України. Присутню публіку і футболістів привітали: амбасадор України в Москві Володимир Крижанівський і амбасадор Росії в Україні Леонід Смоляков.

Подав **(от)**

В ЧЕТВЕР, 24-ГО ВЕРЕСНЯ, азербайджанські воєнні літаки скидали бомби на мешканеві квартали Степанакерта, столиці Нагорного Карабаху, а наземні війська відвоювали від вірменів місто Годжавент і ряд карабахських сіл. Того ж дня вірменські збройні формування при підтримці гелікоптерів атакували позиції Національної азербайджанської армії. З обох боків є численні жертви.

В ІНТЕРВ'Ю ДЛЯ МОСКОВСЬКОГО тижневика „Новоє Врємя" колишній прем'єр-міністер Ізраїля Їцак Шамір, лідер опозиційного парляментарного бльоку Лікуд, заявив, що „ненависть арабів до Ізраїля буде існувати завжди. Політики, навіть нові, повинні постійно пам'ятати про це". Що стосується палестинців, то Шамір сказав, що з ними „можна домовитися і ми зможемо жити разом". Однак Шамір категорично виступив проти того, щоб повернути Сирії Ґолянські висоти, назвавши їх стратегічною з точки зору безпеки Ізраїля територією.

В ЛИТВІ, ПОЧИНАЮЧИ З 1-го жовтня, виходять з обігу російські рублі. Таке рішення прийняв цими днями литовський уряд. Банки й інші фінансові установи, що здійснюють грошовий обмін, зобов'язані обмінювати рублі на литовські талони, котрі вже функціонують паралельно. Обмін відбувається у співвідношенні один до одного.

СЕКСУАЛЬНА ЕКСПЛУАТАЦІЯ дітей є розповсюдженим злочином і ганьбою всіх народів світу", — підкреслюється в останній заяві Папської ради в питаннях родинних проблем. З ініціятиви ради нещодавно у Банґкоку відбулася міжнародна конференція, присвячена трагічній темі дитячої проституції. Її учасники виступили з вимогою негайного припинення так званих „секстурів" у країни Третього світу, головними жертвами яких стають діти. На конференції було оприлюднено справді ганебні дані, згідно з якими тільки у країнах Південно-Східньої Азії в індустрію проституції і порнографії втягнуто 600,000 дітей.